

ERM:s årsrapport för 2013: Uppföljning och hantering av omstruktureringar under 2000-talet

Sammanfattning

Inledning

I 2013 års rapport från ERM (European Restructuring Monitor) görs en tillbakablick över mer än tio års mätningar av effekterna av storskalig omstrukturingsverksamhet i Europa. I rapporten sammanfattas omstruktureringstrender med utgångspunkt i en databas som innehåller uppgifter om över 16 000 storskaliga omstrukturingshändelser – som var och en innebar att minst 100 arbetstillfällen gick förlorade eller tillkom. Bland annat fokuserar man i rapporten på en jämförelse av omstrukturingsverksamheten under perioden före krisen (2003–2008) och under perioden efter krisen (2008–2013) för att identifiera förändringar när det gäller vilka omstrukturingsmetoder som används och för att visa vilka sektorer som i termer av sysselsättningsnivåer har påverkats av den globala recessionen på ett oproportionerligt sätt. Rapporten innehåller även en kritisk bedömning av alla ERM:s åtgärder, inbegripet de två nyare politikinriktade databaserna över instrument för offentligt stöd och lagstiftning om omstrukturering. Slutligen belyser rapporten fenomenet utlokalisering och visar på minskad utlokaliseringsverksamhet bland europeiska företag sedan inledningen av krisen.

Sammanhang

I januari 2013 antog Europaparlamentet ett betänkande där man uppmanade kommissionen att lägga fram ett förslag till en rättsakt om hantering av förändringar och omstruktureringar. Betänkandet, som föredrogs av parlamentsledamot Alejandro Cercas, innehöll rekommendationer om information till och samråd med anställda liksom om planering och hantering av omstruktureringar. Europeiska kommissionen har därefter aviserat att man planerar att utarbeta en "kvalitetsram för omstruktureringar och planering för förändringar", som ska bilda en ram för aktuell EU-lagstiftning och initiativ på detta område och redogöra för bästa metoder att införas av alla intressenter.

Som en del av Europa 2020-strategin förnyade kommissionen sitt åtagande att sträva efter att

främja omstruktureringen av problemdrabbade sektorer i riktning mot framtidsorienterad verksamhet, inbegripet genom snabb omställning av kompetens till framväxande sektorer och marknader med hög tillväxt

Kommissionen tillade att medlemsstaterna måste

ha ett nära samarbete med aktörer inom olika sektorer ... för att identifiera flaskhalsproblem och utarbeta en gemensam analys av hur vi ska kunna bibehålla en stark industri- och kunskapsbas

Resultat

- Politiska beslutsfattare och forskares utbredda dokumenterade användning av databasen över omstrukturingshändelser vittnar om dess värde som en unik källa för uppgifter från flera olika länder om storskaliga omstruktureringar och deras effekter på sysselsättningen under de senaste tio åren.
- För närvarande har vi sex miljoner färre personer i sysselsättning i EU jämfört med tiden då den ekonomiska krisen bröt ut. Krisen har lett till en ökad polarisering av arbetsmarknadens resultat inom EU, med arbetslöshetsnivåer från under 5 % (i Österrike) upp till närmare 28 % (i Grekland).
- I perioderna under och efter krisen har vi sett en avsevärd ökning av den andel av arbetsförlusterna i samband med omstruktureringar som kan hänföras till konkurser eller nedläggningar och en minskning av den andel som kan hänföras till utlokalisering eller omlokalisering liksom till fusioner och förvärv.

- I ett sektoriellt perspektiv har nedgången i sysselsättning varit mest kännbar inom tillverkningsindustrin och byggsektorn. Dessa två sektorer tillsammans står för långt mer än 100 % av nettosysselsättningsförlusterna sedan 2008.
- Sysselsättningen har legat på en relativt stabil nivå – och har även ökat – inom vissa kunskapsintensiva sektorer (hälsovård, utbildning, IT och informationstjänster samt akademisk, vetenskaplig och teknisk verksamhet) före, under och efter krisen.
- Åtstramningspolitik har lett till att återhämtningen i sysselsättning övergått från att ske i huvudsak inom offentligt finansierade sektorer under 2008–2010 till privata tjänstesektorer från 2010 och framåt. Många av de största omstruktureringarna som ERM rapporterar om har sedan 2008 genomförts inom den offentliga förvaltningen, som därmed har stått för en betydligt högre andel av den totala anmälda arbetsförlusten sedan 2008.
- Bil- och transportsektorn är en av de få större tillverkningssektorer där sysselsättningsnivåerna har stigit under det senaste årtiondet. Nästan alla nettoökningar har skett i östeuropeiska länder, vilket bekräftar att tillverkningen tenderar att flyttas österut.
- Krisen har avsevärt minskat mängden utlokaliseringar i Europa. Den utlokaliseringsrelaterade andelen av arbetsförlusterna i samband med omstruktureringar som noteras av ERM var som störst före krisen 2008–2009 (per kvartal: 6 %–12 %) och har sedan dess varit lägre (per kvartal: 2,5 %–6 %).
- Hälften av de utlokaliserade arbetstillfällena stannar inom Europa. Den största gruppen destinationsländer är de länder som blev medlemmar i EU genom utvidgningen 2004–2007, som tar emot en tredjedel av de omflyttade arbetstillfällena. En annan tredjedel av de arbetstillfällena som utlokaliseras från Europa går till Asien.
- Minst var sjätte arbetstillfälle (17 %–18 %) som gick förlorat genom omstrukturering i Danmark, Irland och Portugal blev utlokaliserat, en mycket högre andel än EU-genomsnittet på 6 %.

- Tillverkningsindustrin står för majoriteten av de utlokaliserade arbetstillfällena i alla medlemsstater utom Storbritannien där utlokaliseringen av tjänster dominerar.
- Mer än en fjärdedel (28 %) av de utlokaliseringsrelaterade arbetsförlusterna i utländska EU-ägda företag var en följd av omlokalisering helt eller delvis tillbaks till ägarlandet. Tyska och italienska företag var de som var mest benägna att flytta hem sin verksamhet igen.

Slutsatser

I kölvattnet av budgetkonsolidering och åtstramning är omstrukturingsverksamheten minst lika, om inte mer, utbredd inom den offentliga sektorn som inom den privata. Mot bakgrund av vad som brukar känneteckna anställningar inom offentlig sektor – exempelvis högre nivåer av kollektiv representation och kraftigare anställningsskydd – kan det vara lärorikt att titta på vilka uppgörelser som förhandlas där, för att hitta former för omstrukturering som inte nödvändigtvis innebär storskaliga uppsägningar.

Situationen i byggsektorn, där sysselsättningen har sjunkit med mer än hälften i vissa medlemsstater som på ett akut sätt berörts av finanskrisen, understryker vikten av att förutse och motverka ohållbara tillväxtmönster i sektorer som påverkas kraftigt av kreditcykelförhållanden.

Utlokaliseringsverksamheten tycks vara relativt procyklisk. Arbetsförlusterna vid omstruktureringar med koppling till utlokalisering har minskat sedan 2008, men en återgång till tillväxt på normala nivåer kan vara ett tecken på en uppgång i utlokaliseringen, särskilt utlokaliseringen av tjänster som hittills varit jämförelsevis marginell.

Att ha tillgång till uppgifter av hög kvalitet är viktigt för beslutsfattandet, och ERM spelar en viktig roll genom att tillhandahålla information och data om omstruktureringstrender och politikutveckling till beslutsfattare på EU-nivå och nationellt. Att utveckla gemensamma strategier på EU-nivå för att hantera allt mer divergerande nationella arbetsmarknader är emellertid en utmaning för framtiden.

Mer information

Rapporten *ERM annual report 2013: Monitoring and managing restructuring in the 21st century* hittar du på <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1380.htm>

För mer information, kontakta forskningsledare John Hurley, joh@eurofound.europa.eu